

ДО ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИЗАЙН»

Сучасна термінологія дизайну пройшла досить тривалий і складний шлях розвитку. Зокрема, лексема DESIGN, як вважають дослідники, з латині (*dēsignātus*) через французьку «*dessin*», де функціонувала зі значенням незакінчений малюнок, позначати, описувати, була запозичена до англійської мови, де вже в XVI ст. позначала кінцевий вигляд креслення (нарису) для твору, включаючи водночас й предмети прикладного мистецтва, і згодом, значно розширивши семантичні межі, стала вживатися відповідно до суспільного запиту (період світової індустріальної революції (друга половина XVIII – початок XX ст.)) на позначення будь-якого процесу розробки чогось нового. Так із побутування в середовищі зображувального мистецтва лексема потрапляє у сферу промислову, яка розвивається швидкими темпами й потребує найменування нових продуктів, явищ, технологій тощо.

У XX ст. лексема DESIGN потрапляє в професійну й навчально-наукову сферу, оскільки стає основою для утворення назв професій, навчальних дисциплін та об'єктом дискурсивних студій. До вивчення суті поняття «дизайн» як наукової категорії зверталися такі дослідники, як Ю. Грабовенко, В. Даниленко, А. Дмитрук, Ч. Доулен, Є. Зенкевич, Л. Кауфман, Л. Кулєєва, К. Ледсомта, Т. Малдонадо, В. Михайленко, Т. Шевчук ін.

Нині в наукових колах поняття «дизайн» розглядається в різних аспектах. Зокрема Н. Глухих тлумачить дизайн як «вид діяльності, пов'язаний з проектуванням предметного світу» [1, с. 146]; схожої думки дотримується В. Даниленко: «Дизайн – вид діяльності, що пов'язаний із проектуванням предметного світу. Метою цієї діяльності є формування гармонійного предметного середовища, яке задовольняє потреби людини [2, с. 49]; Т. Шостачук, Н. Колесник подають в авторському термінологічному словнику визначення, прийняте в 1964 р. міжнародним семінаром з дизайнерської освіти у м. Брюгге: «Дизайн – це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають і зовнішні риси виробу, але головним чином ті структурні й функціональні взаємозв'язки, які перетворюють виріб у єдине ціле як з точки зору споживача, так і з точки зору виробника» [3, с. 11]; А. Холл розглядає дизайн як сполучну ланку між людськими ідеями, етикою та естетикою, підміну природного світу штучним за допомогою засобів виробництва [4]. Дизайн як результат творчої діяльності трактують В. Глазичев, А. Москаєва, Є. Зенкевич. Т. Малдонадо визначає дизайн як творчу активність, мета якої – покращувати зовнішній вигляд об'єктів, виготовлених промисловістю [5]. Тож, спираючись на згадані вище

приклади, дійшли висновку, що дослідники насамперед розглядають поняття дизайн як творчу проєктно-художню діяльність, результатом якої є формування гармонійного предметного середовища, що задовольняє матеріальні та духовні прагнення людини. У визначеннях відображається зміст поняття «дизайн», проте жодне із них не є абсолютно вичерпне, а репрезентує різні концепції дизайну, в основі котрих художньо-проєктна діяльність стосовно тих чи тих об'єктів.

Лексема DESIGN є основою для творення як наукової поняттєвої методологічної бази (*Design thinking* (дизайн-мислення), *Design concept* (дизайн-концепція), *Design education* (дизайн-освіта), так і фахової термінології (зокрема назв різних напрямів сфери дизайну, як-от: *Media Design* (медіадизайн), *Advertising Design* (рекламний дизайн), *Ecological design* (екодизайн), *Graphic design* (графічний дизайн), *Environmental design* (дизайн середовища), *Ergonomic design* (ергодизайн), *Production design* (виробничий дизайн), *Universal design* (універсальний дизайн) тощо).

Отже, у сучасній науковій мові поняття «дизайн» уживається насамперед із таким основним значенням: проєктна художньо-творча діяльність, що направлена на розроблення елементів предметно-просторового середовища, виготовлених засобами виробництва, з високими споживчими властивостями й естетичними якостями. Лексема DESIGN є продуктивною основою для творення наукових понять та найменувань на позначення явищ, предметів, напрямів, що з'являються у зв'язку з активним розвитком новітніх технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Глухих Н. А. Модельер или дизайнер? [Текст] / Н. А. Глухих // Вісник Харк. державної академії дизайну і мистецтв. – 2005. – № 1. – С. 145–148.
2. Даниленко В. Я. Дизайн : підручник для студ. ВНЗ, які навчаються за спец. «Дизайн» [Текст] / В. Я. Даниленко. – Харків : Вид-во Харківської державної академії дизайну і мистецтв, 2003. – 320 с.
3. Шостачук Т. В. Словник основних дизайн-термінів [Текст] / Т. В. Шостачук, Н. Є. Колесник. – Житомир : Вид-во «ТОВ-505», 2022. – 48 с.
4. Maldonado T. Disegno industriale: un riesame. [Testo] / T. Maldonado. – Milano : Feltrinelli, 2013. – 128 p.
5. Hall A. G. Models & Mathematics: The Effect of Design on Theory in Engineering [Text] / A. G. Hall // Engineering Education, increasing student participation : proceedings conference held at Sheffield Hallam University, Sheffield, England, 12–14 September 1994 / ed. by Alan J. Smith. – Sheffield : Sheffield Hallam University, 1994. – 142 p.